

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

**แนวทางการเตรียมความพร้อม
รับมือโรคโปลิโอ
ในระยะเฝ้าระวัง
กรณีมีรายงานผู้ป่วย
ในประเทศเพื่อนบ้าน
บริเวณชายแดน (ไทย – ลาว)
ปี 2568**

.....
กองโรคติดต่อทั่วไป
กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข

แนวทางการเตรียมความพร้อมรับมือโรคโปลิโอในระยะเฝ้าระวัง กรณีมีรายงานผู้ป่วยในประเทศ
เพื่อนบ้านบริเวณชายแดน (ไทย – ลาว) ปี ๒๕๖๘

ที่ปรึกษา

๑. แพทย์หญิงดารินทร์ อารีย์โชคชัย	นายแพทย์ทรงคุณวุฒิกรมควบคุมโรค
๒. นายแพทย์ยงเจื้อ เหล่าศิริถาวร	ผู้อำนวยการกองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

คณะผู้เรียบเรียง

๑. นายแพทย์ชนินันท์ สนธิไชย	กรรมการรับรองผลการกวาดล้างโรคโปลิโอ
	การกำจัดโรคหัดและหัดเยอรมันแห่งชาติ
๒. แพทย์หญิงปิยดา อังศุวัชรากร	หัวหน้ากลุ่มโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน
	กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค
๓. นางสาวพรนภา มักกะสัน	กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค
๔. นางสาวจิราวรรณ เวฬุวนารักษ์	กองโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค

แนวทางการเตรียมความพร้อมรับมือโรคโปลิโอในระยะเฝ้าระวัง กรณีมีรายงานผู้ป่วยในประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดน (ไทย – ลาว) ปี ๒๕๖๘

กันยายน ๒๕๖๘

๑. สถานการณ์และความเป็นมา

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับแจ้งรายงานสถานการณ์การระบาดของผู้ป่วยโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ (Vaccine-Derived Poliovirus : VDPV) จาก IHR สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รายงานพบผู้ป่วยติดเชื้อโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ สายพันธุ์ที่ 1 (VDPV1) จำนวน ๑ ราย เพศชาย อายุ ๓ ปี ณ แขวงสะหวันนะเขต (Savannakhet) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เริ่มมีอาการอัมพาตเฉียบพลันที่ขาขวา เมื่อกลางเดือนมิถุนายน ๒๕๖๘ ผลยืนยันตรวจตัวอย่างอุจจาระทางพบเชื้อไวรัสโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์ สายพันธุ์ที่ 1 (VDPV1) เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๘ และยังพบว่าผู้ป่วยมีประวัติมารับวัคซีนที่จังหวัดมุกดาหารในช่วงเวลาสั้น ๆ ซึ่งในขณะนี้ยังมีการรายงานผู้ป่วยพบผู้ป่วยเพิ่ม สำหรับการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีนกลายพันธุ์วัคซีน ซึ่งมักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความครอบคลุมการได้รับวัคซีนต่ำอย่างต่อเนื่อง ในการควบคุมโรคจึงต้องมีการยกระดับภูมิคุ้มกันโรคของประชาชนในพื้นที่อย่างเร่งด่วน และครอบคลุมทุกพื้นที่ควบคู่กับการเฝ้าระวังโรค

จากการติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคและประเมินความเสี่ยง เพื่อตรวจสอบยืนยันพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่มีดำเนินการและติดตามอย่างใกล้ชิด พบว่า พื้นที่แขวงสะหวันนะเขต อยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาว ซึ่งทิศตะวันตกติดกับจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทย โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเขตแดนและมีจุดผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย-ลาว ที่ติดกับแขวงสะหวันนะเขต จำนวน ๒ จุด คือ จุดผ่านแดนถาวร สะพานมิตรภาพ ๒ (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) จังหวัดมุกดาหาร และจุดผ่านแดน อำเภอเมืองมุกดาหาร จึงมีความเสี่ยงที่เชื้อจะแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยจากการเดินทางข้ามพรมแดน ทางเข้า - ออก ของประชาชนคนลาวและคนไทย และจากการประเมินความเสี่ยงปานกลางถึงสูง ทั้งในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และตามแนวชายแดน เนื่องจากความครอบคลุมวัคซีนในบางพื้นที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และระบบการเฝ้าระวังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๒. วัตถุประสงค์

- เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคโปลิโอ สายพันธุ์วัคซีนเข้ามายังประเทศไทย
- เพื่อตรวจจับและยืนยันการวินิจฉัยผู้ป่วยที่มีอาการกล้ามเนื้ออ่อนปวกเปียกเฉียบพลันอย่างทันท่วงที

๓. เป้าหมาย

- ยกระดับและรักษาระดับความครอบคลุมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอในพื้นที่เสี่ยงสูง ให้มากกว่าร้อยละ ๙๐ ในทุกระดับพื้นที่ หมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด
- เร่งรัดการเฝ้าระวังผู้ป่วยกล้ามเนื้ออ่อนปวกเปียกเฉียบพลันในพื้นที่เสี่ยงสูงให้ได้ตามเกณฑ์เป้าหมาย

๔. แผนการดำเนินการภาพรวม

- Prevention:** - การเพิ่มความครอบคลุมการได้รับวัคซีนและ SIA โดยเฉพาะในอำเภอเสี่ยง
- ทบทวนแผนภาวะฉุกเฉินในทุกระดับ
- เตรียมประเด็นสื่อสารความเสี่ยง (เน้นความปลอดภัยและจำเป็นของวัคซีน)
- Detection:** - Active case finding และ contact tracing
- เพิ่มมาตรการของระบบเฝ้าระวัง AFP
- การส่งตรวจปฏิบัติการทางสิ่งแวดล้อม
- Response** แบ่งระดับการทำงานเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ส่วนกลาง เขต และจังหวัด

๕. มาตรการสำหรับการเตรียมพร้อมประเทศไทย

เพื่อเป็นการป้องกันควบคุมโรค และป้องกันการแพร่กระจายเชื้อเข้ามาระบาดในประเทศไทย สำหรับเตรียมความพร้อมรับมือโรคโปลิโอในระยะเฝ้าระวัง กรณีการระบาดของโรคโปลิโอสายพันธุ์วัคซีน (cVDPV) จากประเทศลาว ดังนี้

- ๑) มาตรการค้นหาผู้ป่วยและผู้สัมผัส (Active case finding & contact tracing)
- ๒) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง
- ๓) มาตรการด้านวัคซีน
- ๔) มาตรการด้านการสื่อสาร

๑) มาตรการค้นหาผู้ป่วยและผู้สัมผัส (Active case finding & contact tracing)

ทั้งนี้ สามารถข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมได้ทางตามแนวทางการสอบสวนและดำเนินการ กรณีพบผู้ป่วยยืนยัน โปลิโอในประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดน โดยกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

๒) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง

ทั้งนี้ สามารถข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมได้ทางตามแนวทางการเฝ้าระวังผู้ป่วยอัมพาตกล้ามเนื้ออ่อนปวกเปียกเฉียบพลัน (Acute Flaccid Paralysis : AFP) โดยกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

๓) มาตรการด้านวัคซีน (การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค)

● เร่งรัดความครอบคลุมวัคซีนในเด็กน้อยกว่า ๕ ปี มากกว่าร้อยละ ๙๐ ในทุกระดับพื้นที่ หมู่บ้าน/ตำบล/อำเภอ/จังหวัด โดยตรวจสอบความครอบคลุมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ (IPV และ OPV) ในเด็กกลุ่มเป้าหมายไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ ทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอที่ติดพรมแดน พื้นที่ที่มีประชากรชาวลาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และพื้นที่ที่มีความครอบคลุมการรับวัคซีนต่ำ ทั้งนี้ ขอให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานป้องกันควบคุมโรค รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ติดตามข้อมูลความครอบคลุมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ จากพื้นที่รายหมู่บ้าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำกับและติดตามการดำเนินงานและควบคุมโรคในพื้นที่

- การรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเสริม (OPV) ในพื้นที่เสี่ยง เพื่อยกระดับภูมิคุ้มกันของเด็กในพื้นที่ให้สูงขึ้นเพียงพอต่อการป้องกันการเกิดโรคโปลิโอ โดยให้วัคซีนเสริมในพื้นที่ที่มีความครอบคลุมการได้รับวัคซีนต่ำอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ที่ติดกับพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโปลิโอ หรือมีการเคลื่อนย้ายประชากรเสี่ยงสูง ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดนครพนม โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กไทยที่อายุต่ำกว่า ๕ ปี และเด็กต่างชาติที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ที่อาศัยในพื้นที่ โดยเป็นการรณรงค์ในรูปแบบ selective SIA ในคนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานการได้รับวัคซีน หรือได้รับไม่ครบตามเกณฑ์

๔) มาตรการด้านการสื่อสาร

สื่อสารกับประชาชน โดยเน้นมาตรการป้องกันส่วนบุคคล

- สื่อความรู้เรื่อง โรคโปลิโอ สำหรับประชาชน
- ความรู้เกี่ยวกับ วัคซีนโปลิโอ
- คำแนะนำสุขอนามัยส่วนบุคคล เช่น กินร้อน ใช้ช้อนกลาง ล้างมือ ต้มน้ำสะอาด ลดเสี่ยงโปลิโอ
- การเฝ้าระวังอาการผิดปกติ เช่น แขน ขาอ่อนแรงเฉียบพลันในเด็กเล็ก ควรรีบพบแพทย์
- คำแนะนำสำหรับประชาชน กรณีเดินทางการเดินทางไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

พื้นที่แขวงสะหวันนะเขต

๑) เน้นย้ำคำแนะนำมาตรการส่วนบุคคล

๒) แนะนำให้ตรวจสอบภูมิคุ้มกันผู้เดินทาง และหากยังรับวัคซีนไม่ครบตามเกณฑ์ ควรเข้ารับวัคซีน

กระตุ้นก่อนเดินทาง

สำหรับผู้ใหญ่ที่มีความจำเป็นต้องเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคโปลิโอ และมีประวัติการได้รับวัคซีนไม่ครบถ้วน ควรพิจารณารับวัคซีนโปลิโอชนิดเชื้อตาย (IPV) โดยปรึกษาแพทย์ก่อนการเดินทางอย่างน้อย ๔ สัปดาห์ ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการรับวัคซีนดังกล่าว ผู้เดินทางเป็นผู้จ่ายเอง

